

Efterkontroller inom bostadstillägg

En granskning av hur Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten arbetar för att minska felaktiga utbetalningar

För att utbetalningarna inom bostadstillägg inte ska bli fel är det viktigt att personer med förmånen rapporterar rätt och uppdaterade uppgifter till myndigheterna. Det är känt sedan länge att förändrade uppgifter ofta rapporteras i otillräcklig omfattning, vilket leder till att felaktiga utbetalningar lätt kan uppstå. Sedan 2012 fattas beslut om bostadstillägg tills vidare, vilket gör uppdaterade uppgifter ännu viktigare för att löpande utbetalningar ska bli rätt. Försäkringskassan och Pensionsmyndigheten har utvecklat olika slags kontroller för att motverka felen. I denna granskning undersöker Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) vilken roll efterkontroller spelar för att se till att de uppgifter som ligger till grund för bostadstillägg är och förblir korrekta.

Felen inom bostadstillägg är många

Både Pensionsmyndigheten och Försäkringskassan rapporterar många fel i bostadstillägg. De flesta fel orsakas av den enskilda personen och felen verkar till största delen vara oavsiktliga. Dessutom utgörs den totala summan av felaktiga utbetalningar i princip av lika stora summor som betalats ut för lite, som för mycket. Myndigheterna orsakar också fel. En tydlig risk är när myndigheterna inte i tid hanterar ändringsanmälningar från den enskilda personen.

Efterkontroller kompletterar kontroller, men är selektiva

En huvudsaklig efterkontroll som görs på myndigheterna består av så kallade inkomstavvikelsekontroller. Efterkontrollerna upptäcker fel utöver vad som hittas i handläggningen. Samtidigt är efterkontrollerna selektiva och hanterar bara ett relativt litet antal ärenden och ett begränsat antal uppgifter. De fångar inte uppgifter om förmögenhet och bostadskostnader, trots att dessa utgör en stor del av de felaktiga utbetalningarna. Efterkontrollerna förhindrar därför felaktiga utbetalningar endast i begränsad omfattning.

Stort ansvar på den enskilda personen

Den enskilda personen har ett ansvar att anmäla förändrade förhållanden. Eftersom myndigheterna har begränsad automatisk tillgång till uppgifter är de fortsatt beroende av att den enskilda personen anmäler ändringar för att besluten ska bli rätt. Men vår granskning visar att det inte alltid är tydligt för den enskilda personen när uppgifter ska anmälas eller inte.

Det finns olika vägar för att förändra hanteringen av bostadstillägget

ISF konstaterar att det fortfarande förekommer många fel inom bostadstillägg. Insatser för att motverka detta kan komma att kräva olika stora förändringar av regelverket. ISF uttalar sig inte om specifika regeländringar eller analyserar möjliga konsekvenser, men konstaterar att för att mer genomgripande minska felaktiga utbetalningar krävs en översyn av regelverket.

ISF:s rekommendationer

ISF lämnar rekommendationer till Försäkringskassan, Pensionsmyndigheten och regeringen. Bland annat rekommenderar vi båda myndigheterna att se över möjligheten att utöka efterkontroller som tar sikte på stora felutbetalningar och att genomföra efterkontrollerna med minsta möjliga fördröjning. ISF rekommenderar också myndigheterna att skyndsamt hantera ändringsanmälningar för att undvika felaktiga utbetalningar. Vi konstaterar samtidigt att det krävs en översyn av regelverket för att mer genomgripande förhindra felaktiga utbetalningar. ISF rekommenderar därför regeringen att ta initiativ till en sådan översyn, givet att regeringen inte kan acceptera nuvarande nivå av felaktiga utbetalningar.

